

Lucian Sârbu

Cum și de ce se justifică impozitarea progresivă a veniturilor?

- o explicație pentru ideologii dreptei -

1. Introducere

Privind retrospectiv, pare ireal faptul că un partid, PDL, și un lider, Traian Băsescu, au reușit să obțină mereu la ultimele scrutinuri electorale între 30% și 49% din voturile populației propunând o soluție de impozitare a veniturilor salariale în cotă unică. Pare ireal, deoarece o asemenea soluție, așa cum se va vedea mai jos, nu doar că este împotriva intereselor *oricărui* om care muncește ceva în România, fie el operator de call-center angajat pe 800 de lei net sau director de marketing la vreo multinațională care încasează 12.000 de lei net, ci este - tot așa cum se va demonstra mai jos - împotriva muncii în general. Nu mai pare ireal, însă, dacă ținem cont de faptul că tot spațiul simbolic este ocupat de peste 20 de ani de ideologii dreptei (care la ora actuală sunt de fapt, mai mult sau mai puțin mascat, ideologii actualului regim, implicit ideologii păstrării la nesfârșit a actualei stări de fapt), în timp ce stânga, lipsită de mijloace de comunicare, este incapabilă să disemineze în rândul populației orice fel de punct de vedere alternativ, inclusiv puncte de vedere care în orice țară civilizată nici măcar nu ar fi socotite „de stânga” ci, pur și simplu, ar fi văzute ca fiind de la sine înțelese și de bun simț. Vrând-nevrând, opinia publică este formată de minciunile și - nu mi-e teamă să o spun - *aiurelile* repetate cu obstinație de ideologii regimului care se bucură de expunerea în spațiul simbolic. Și atunci e de la sine înțeles cum populația, bulversată și năucită, ajunge să voteze în repetate rânduri, într-o mare măsură, chiar împotriva propriilor interese.

De aceea consider că misiunea intelectualilor de stânga din România este, mai înainte de toate, una de alfabetizare politică a populației. Trebuie să pornim de jos și să nu ne fie rușine să explicăm pe înțelesul tuturor ceea ce în țările normale reprezintă niște lucruri de bun simț elementare. În cele ce urmează voi explica de ce impozitul progresiv este mai corect decât cota unică și voi oferi, sper, un set de argumente cu care orice om obișnuit să se doteze împotriva imposturii ideologilor regimului.

2. Studiu de caz: articolul lui Cristian Ghinea intitulat **Începe haiducia**

Argumentul principal al ideologilor regimului atunci când vor să demonstreze că impozitarea progresivă a salariilor (practicată, de altfel, în toată lumea civilizată) este „nedreaptă” în timp ce cota unică este „dreaptă”, este, firește, unul de ordin matematic. Se spune că de vreme ce toți suntem datori statului cu un impozit, atunci e normal ca impozitul acesta să fie egal proporțional. În cazul României, 16%. Mai mult de asta, chiar și cu impozit egal, cineva cu salariu mare oricum plătește un impozit în cuantum mai mare decât cineva cu salariu mai mic, pentru că 16% din mai mult înseamnă întotdeauna mai mult decât 16% din mai puțin.

Cristian Ghinea ilustrează perfect această gândire în articolul-editorial intitulat **Începe haiducia** și publicat recent în **România Liberă**¹. Iată cum sună argumentația sa:

„Să luăm doi indivizi teoretici: Gigel și Marcel. Gigel are 10 lei salariu, Marcel are 100. Prin cota unică, Gigel plătește 16% din 10 lei, deci 1,6 lei. Marcel plătește 16% din 100 de lei, deci 16 lei. Reluăm pentru Costi Rogozanu și Ion Iliescu: Gigel = 1,6 lei; Marcel = 16 lei. Prin cota unică ei nu plătesc același impozit, Marcel plătește mai mult. Cu cât mai mult? Cu exact atât mai mult cu cât câștigă mai mult. Simplu și corect. Asta nu e o chestie de interpretare, e matematică de clasa a treia: prin cota unică, 'bogații' plătesc mai mult la stat decât săracii.”

În fața unei atari evidențe matematice, autorul caută să înțeleagă dorința „stângii” de a apăra impozitul progresiv și formulează niște acuzații destul de suburbane, care sunt incorecte din principiu: stânga ar predica „haiducia” și la baza susținerii impozitului progresiv ar sta „invidia”. Cum Sarkozy, George W. Bush, Berlusconi etc. nu sunt oameni de stânga, dar nici nu i-am auzit vreodată pe vreunul să propună o impozitare a salariilor în cotă unică în perioada în care și-au exercitat puterea, mă voi face că trec cu vederea peste mizeriile suburbane cu care publicistul își împoacă adversarii.

Să reținem însă, pe lângă 1. argumentul matematic, celelalte trei argumente majore din textul lui Ghinea, pentru că toate sunt incredibil de ușor de demonstrat ca fiind false sau cel puțin îndoielnice, deși nimeni, niciodată, nu o face. Acestea ar fi:

2. argumentul etic: „este pedepsită munca” deoarece cei care câștigă mai mult, deci muncesc mai mult, sunt pedepsiți prin praguri de impozitare mai ridicate;
3. argumentul administrativ: „cota unică este mai ușor de colectat”;
4. argumentul economic: crește colectarea la buget (cum s-a dovedit, chipurile, din 2005 încolo).

Textul lui Ghinea este esențial pentru înțelegerea discursului ideologilor actualului regim, deoarece conține într-o manieră simplă și concentrată toate obsesiile lor. În cele ce urmează voi demonta rând pe rând toate cele patru argumente.

2.1 De ce argumentul „matematic” este, pur și simplu, mincinos: pentru că omite costul de oportunitate al muncii

Pentru claritatea argumentului voi renunța la figurile „Marcel” și „Gigel” și voi introduce în discuție două personaje cu caracteristici mai apropiate de doi cetățeni ai zilelor noastre: Ionescu, având un salariu brut de 8000 de lei, și Popescu, având un salariu brut de 2000 de lei. De asemenea, tot pentru claritatea argumentului, voi face abstracție de celelalte taxe pe salariu - CAS, CASS etc. - și voi pretinde că în afara cotei unice nimeni nu mai plătește nimic statului.

Ghinea pornește de la ideea că ambele personaje, Ionescu și Popescu, merită să fie salarizați pentru munca lor, ceea ce corect. Ceea ce uită însă ideologul nostru, sau se face că nu știe, sau că nu înțelege, este că Ionescu și Popescu din viața reală nu sunt, așa cum pretindem noi (adică eu și cu el, Ghinea), două personaje abstracte, existente numai în eprubeta gândirii noastre, ci doi oameni reali, sociali și socializați. Ceea ce înseamnă că pentru a presta munca în urma căreia își vor primi salariul, cei doi au obligatoriu anumite costuri, pe care le voi numi *costul minim al vieții (CMV)*. Știm prea bine, din viața reală, ce acoperă acest cost: hrana, îmbrăcămintea, transportul etc. Lucrurile de bază fără de care nimeni, nicăieri în lumea asta, nu poate presta vreo muncă salarizată.

Raportat la salariul brut, acest cost este la fel de fatal precum impozitul cerut de stat. Eu personal îl voi aproxima în continuare, având în vedere situația din România, la circa 500 de lei pe lună / persoană.

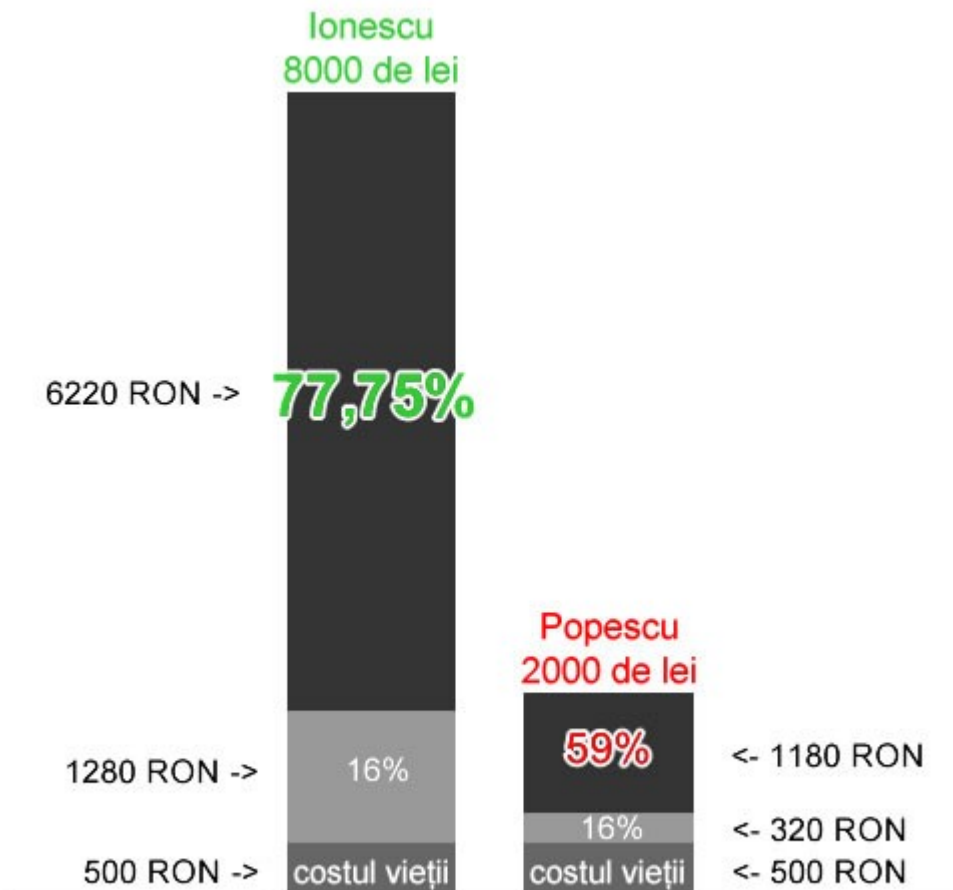
În rest, nu contează aici dacă Popescu se duce cu tramvaiul la serviciu, și Ionescu cu Audi Q7 care consumă 12/100; dacă Popescu își cumpără o pereche de pantofi pe an, Ionescu una pe lună; dacă în pauza de masă Popescu mănâncă la pachet și Ionescu la restaurant, și așa mai departe. Ceea ce contează e că Ionescu, *dacă ar vrea*, ar putea fără probleme să meargă la serviciu cu tramvaiul, să-și

cumpere mai rar pantofi, să mănânce mâncare gătită acasă etc., și să facă fix ce vrea cu banii economisiți ca urmare a adoptării costului minim; dar nu va putea în nici un caz să-și coboare nivelul de trai sub costul minim fără a-și pune în pericol capacitatea de a munci. Indiferent de munca prestată.

Ori, dacă joburile noastre reale, din lumea reală, nu din lumea imaginară a ideologilor, implică și costuri, nu numai venituri (adică salarii) înseamnă că trebuie să adăugăm aceste costuri peste impozitele cu care ne sunt impozitate veniturile. Și niște calcule simple ne arată că:

- Ionescu pierde din salariul său brut de 8000 de lei o sumă inițială egală cu 16%+CMV, adică 1780 de lei, ceea ce înseamnă că la finalul muncii sale rămâne cu 77,75% din banii cuveniți.
- Popescu pierde din salariul său brut de 2000 de lei o sumă inițială de 820 de lei, ceea ce înseamnă că la finalul muncii sale rămâne cu 59% din banii cuveniți pe munca sa.

Graficul de mai jos ilustrează situația celor doi lucrători.

Observăm astfel că impozitarea în cotă unică nu e deloc uniformă și echitabilă, ci dimpotrivă: salariații cu venituri mai mari ajung să dispună de o parte proporțională mai mare a venitului lor decât cei cu venituri mai mici. În cazul de față 77,75% vs. 59%. Pentru ca Ionescu și Popescu să fie impozitați în mod corect și echitabil, ar trebui fie ca Ionescu să fie impozitat cu 35%, fie ca Popescu să fie impozitat cu 0%. Adică, ar trebui să aplicăm o impozitare progresivă. În lipsa impozitării

progresive lui Popescu i se ia, pur și simplu, o proporție mult mai mare a veniturilor decât lui Ionescu. Și cu cât salariul lui Popescu e mai mic, cu atât i se ia mai mult. Și încă situația reală din România e mult mai dramatică, deoarece peste impozitul de 16% trebuie să adăugăm celelalte taxe și impozite (CAS, CASS etc.) care erodează semnificativ veniturile cuiva cu un salariu brut mai mic de 2000-2500 de lei.

În jargon economic, costul minim al vieții nu este nimic altceva decât *costul de oportunitate* al faptului de a avea un job. Ești capabil să plătești acest cost, altfel zis să te hrănești, să te îmbraci, să te perfecționezi profesional - atunci muncești. Nu ești capabil, atunci nu muncești. E de la sine înțeles astfel că, pentru ca economia să funcționeze, salarizarea minimă trebuie să fie ceva mai mare decât CMV plus eventualele taxe datorate. În caz contrar, pur și simplu forța de muncă disponibilă va refuza oferta existentă de joburi, deoarece munca nu ar fi o „afacere” prea bună. La fel cum un antreprenor nu se angajează într-o afacere care i-ar aduce mai multe pierderi decât câștiguri, nici un lucrător nu se va angaja într-un post a cărui menținere l-ar costa mai mult decât ar câștiga din salariul pentru acel post.

Economiștii clasici, inclusiv Marx, aveau doar o idee vagă a costului de oportunitate (noțiunea încă nu exista în limbajul economic în prima jumătate a secolului XIX). Adam Smith spunea că nu ar fi absurd ca bogații să contribuie cu niște taxe mai mari la cheltuielile publice, pentru că „își permit”, spre deosebire de păturile sărace, care își cheltuie majoritatea banilor pe mâncare.ⁱⁱ Ideologiile se agață de genul acesta de formulări vetuste pentru a oculta ceea ce vor ele de fapt să spună: că nimeni nu va munci de bunăvoie dacă salarizarea este inferioară costului de oportunitate al muncii.

Dacă nu am lua în considerare CMV / costul de oportunitate ne-ar fi imposibil, de exemplu, să (ne) explicăm de ce economia „dudua” în perioada 2007-2008, creând locuri de muncă, și totuși... creștea și emigrația, iar șomajul rămânea constant pe la 5-6%. Explicația e simplă: realitatea e că investitorii creau locuri de muncă remunerate la nivelul de productivitate al României, dar întrucât salariile mici-medii erau supraimpozitate, pentru a compensa subimpozitarea salariilor mari, venitul net ajungea deseori să fie mai mic decât CMV / costul de oportunitate. Pur și simplu nu era ofertant să muncești pe mai puțin de 2000-2500 de lei brut, ceea ce pentru mulți antreprenori ar fi însemnat costuri salariale insustenabile. Dacă guvernul ar fi impozitat lejer salariile mici, antreprenorii ar fi putut oferi imediat salarii nete de tip *entry-level* mai ridicate, ceea ce ar fi dus la o situație de tip *win-win* pentru toată lumea:

- pentru România, pierderea de capital uman ar fi fost încetinită;
- antreprenorii ar fi găsit forța de muncă necesară pentru a-și dezvolta afacerile;
- statul ar fi colectat taxe mai multe din consumul generat de salariații de la baza piramidei;
- mediul de afaceri ar fi crescut, ceea ce ar fi însemnat salarii mai mari inclusiv pentru salariații cu experiență, cu salarii peste medie.

2.2 De ce este fals argumentul „etic”: pentru că nu înțelege dinamica veniturilor salariale

Al doilea argument al lui Cristian Ghinea este unul drag extremiștilor de dreapta și neoliberalilor, regăsindu-se într-o anumită formă chiar și la Ludwig von Mises, pentru care impozitarea progresivă este o „impozitare confiscatoare”ⁱⁱⁱ. Ni se spune că salariile mici sunt mici din cauză că beneficiarii lor muncesc puțin sau / și sunt slab calificați, iar cele mari sunt mari pentru că beneficiarii lor muncesc mult sau / și sunt foarte calificați, cota progresivă nefăcând altceva decât să instituie o redistribuire arbitrară de venituri care îi „pedepsește” pe cei care harnici, care câștigă mai mult.

Argumentul acesta e atât de aberant încât în mod normal ar trebui să-i opunem un sănătos hohot de râs, dar haideți totuși să vedem unde greșește ideologul.

Salariile nu sunt nicăieri pe lumea aceasta, așa cum crede domnul Ghinea, direct proporționale în mod exclusiv cu cantitatea de muncă (adică hărnicia) sau cu calificările dobândite de participanții la piața muncii. Prețul salariilor este dictat în primul rând de cererea și oferta de pe piața muncii, și în al doilea rând de contextul de pe piața muncii. De aceea vedem medici foarte calificați care lucrează pe 3000 de lei în România, și medici mai puțin calificați care lucrează pe 3000 de euro în Franța, pentru că atât se oferă pe aceste piețe, dar asta nu înseamnă că un medic din România lucrează de 5 ori mai puțin decât un medic din Franța. Tot de aceea vedeam prin 2007 profesori de liceu, deci oameni cu facultate, câștigând 1500 de lei pe lună, și agenți imobiliari cu 10 clase câștigând 1500 de euro, în ciuda faptului că profesorul lucra 20 de ore pe săptămână în timp ce agentul imobiliar făcea 5 vizionări pe lună și încasa 5 comisioane. Tot din această cauză îi vedem azi pe agenții imobiliari care au mai rămas în picioare ca urmare a crizei, reveniți pe pământ, muncind din greu pentru salarii de 1500 de lei. Pur și simplu salarizarea nu e o chestiune care depinde exclusiv de cantitatea muncii și de competențe, ci una care ține de context, oferta de pe piața muncii și multe alte lucruri.

Astfel, în clipa în care presupunem că o persoană sau un anumit grup de persoane care se află într-o situație precară pe piața muncii sunt vinovate de această stare datorită unei stări de fapt subiective - cum ar fi lenea - punem problema greșit. Firește, nimeni nu contestă că există și leneși care se plâng degeaba de injustiția de pe piața muncii; dar a generaliza niște cazuri particulare pentru a trage o concluzie universal valabilă e pur și simplu imoral.

În plus, dacă mai era nevoie de alte argumente, pe lângă aceste constatări de bun simț există nenumărate date statistice care arată cu claritate că în ultimii 40 de ani, deși au ajuns să muncească mai mult, cetățenii din anumite economii avansate au ajuns să câștige în termeni reali mai puțin decât câștigau părinții lor în urmă cu 20-30-40 de ani.^{iv} Așadar cantitatea de muncă suplimentară, adică hărnicia, nu s-a tradus câtuși de puțin în câștiguri salariale, ci dimpotrivă. Situația Spaniei la ora actuală este cunoscută de toată lumea: cea mai educată generație din istoria Spaniei este și în cea mai mare măsură, șomeră (aproape 50% din tineri sunt șomeri). De ce? Pur și simplu pentru că nu există o relație directă între nivelul de competență și numărul de joburi sau salarizarea pe care economia le poate oferi la un moment dat. Piața muncii nu îi poate absorbi.^v

În aceste condiții, a vorbi în termeni de „succes” și „pedeapsă” atunci când se pune problema impozitării progresive a veniturilor este un non-sens care denotă o neînțelegere crasă a dinamicii muncii. Așa cum am arătat înainte, problema nu e să „pedepsim” ci, pur și simplu, să impozităm proporțional egal pe toată lumea. În condițiile cotei unice cei care sunt „pedepsiți” sunt de fapt salariații cu venituri modeste spre medii, respectiv, în cazul companiilor, antreprenorii mici-medii^{vi}, care trebuie supraimpozitați, direct și indirect, cu sălbăticie, pentru a compensa lejeritatea cu care sunt impozitate marile averi și marile corporații. Este aceasta o dovadă de... încurajare a muncii?!

2.3 De ce este fals argumentul administrativ: pentru că practica altor țări demonstrează contrariul

A afirma că impozitarea în cotă unică este mai ușor de colectat decât un impozit progresiv contrazice flagrant toată realitatea din cele mai respectabile țări din lume, inclusiv Statele Unite, în care taxarea veniturilor și a averilor este progresivă și se desfășoară fără nici un fel de probleme majore. De altfel este absurd ca în epoca informaticii să mai punem problema în termeni de

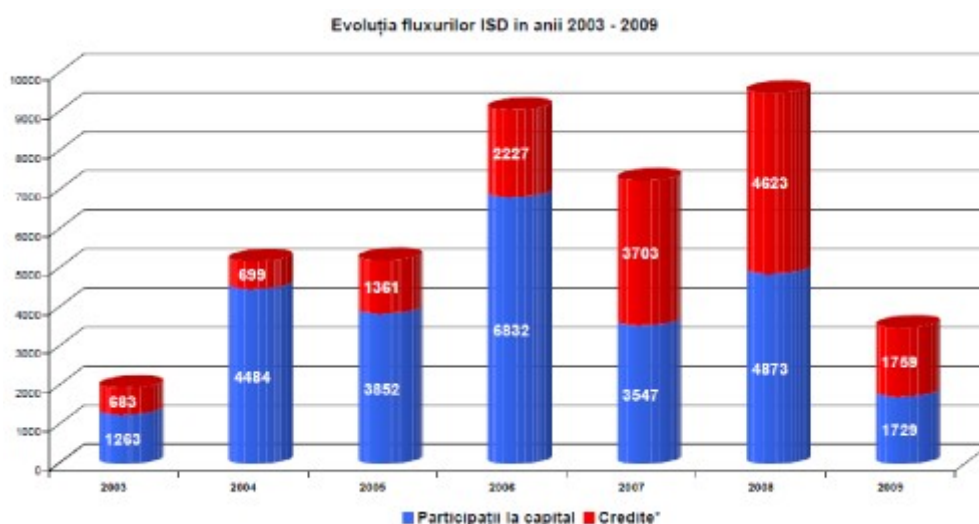
„uşurinţă a colectării”. În mod normal, dacă vrem, avem suficiente resurse tehnice pentru a colecta chiar şi impozite care au la bază 10 trepte de impozitare. Calculele aferente acestor impozite le vor face calculatoarele, nu contabilii sau inspectorii de la finanţe. În realitate, aşa-zisa uşurare ţine de organizarea birocratică a colectării, care în România e fără doar şi poate proastă, dar de care nu omul de rând sau micul antreprenor se fac vinovaţi, ci clasa de *compradores* autohtoni care a acaparat aparatul de stat şi pe care de 20 de ani înapoi îl foloseşte, cu incompetenţă, exclusiv în folosul propriu.

2.4 De ce este fals argumentul economic: pentru că nu are nici o bază şi mistifică date statistice evidente

În sfârşit, ultimul argument adus în discuţie de ideologi, deseori pe un ton triumfător, este cel privitor la creşterea încasărilor bugetare pe care a făcut-o posibilă cota unică. Aparent, dreptatea e de partea lor: comparativ cu perioada de dinainte de 2005, din 2005 înapoi s-a observat, pentru o scurtă perioadă, o creştere a veniturilor la buget.

Numai că treaba aceasta nu are nici o legătură cu cota unică, ci cu creşterea exponenţială a investiţiilor străine directe (ISD) în perspectiva aderării României la NATO şi UE, însoţită de un efect mai greu de înţeles la vremea respectivă, dar uşor cuantificabil azi: creşterea exponenţială a remiterilor din străinătate, care nu ar fi fost posibilă dacă primele „valuri” de români nu ar fi plecat la muncă în timpul guvernului Năstase. Aceşti doi factori au condus la vremea respectivă la o creştere exponenţială a veniturilor înregistrate de firme, ceea ce a condus implicit la o creştere a locurilor de muncă plătite corect, a contractelor corecte de muncă şi, de asemenea, la o creştere exponenţială a salariilor, deci a consumului, care a durat până în 2008.

Graficul de mai jos^{vii} ne arată cu claritate faptul că anii 2004-2005 au fost nişte ani de boom ai ISD, comparativ cu perioada de dinainte de 2004. Situaţia ISD a fost chiar mai bună în perioada 2006-2008, când au intrat în ţară investiţii de circa 25 de miliarde de euro.

Pe de altă parte în perioada 2005-2008 remiterile din străinătate au fost *cu 400% mai mari decât în perioada 2001-2004*^{viii}, cu un vârf înregistrat în 2008, când muncitorii din străinătate au trimis în ţară nu mai puţin de 9,3 miliarde de dolari. Marele salt s-a înregistrat chiar în primul an de cotă unică,

adică în 2005. Un material de pe site-ul Băncii Mondiale^{ix} arată o ruptură dramatică între nivelul remiterilor din 2004 și cel din 2005: 132 de milioane de dolari în 2004 față de 4,7 miliarde de dolari în 2005! Așadar o creștere de 3500% care nu avea cum să rămână fără urmări în economia reală și, implicit, în nivelul încasărilor de la buget.

Acest trend masiv al ISD și al remiterilor din străinătate, care a debutat în perioada 2004-2005 și s-a încheiat în 2008 a început, cum e și firesc, să se vadă în încasările bugetare din 2005. După o perioadă de panică și confuzie care a urmat anunțului pripit al președintelui Băsescu din seara alegerilor din 2004, marcată de disperarea guvernanților de a găsi noi surse de bani^x, a urmat realitatea incontestabilă a creșterii veniturilor bugetare. Dar, precum musca la arat din fabula lui Grigore Alexandrescu, fără a înțelege natura și proveniența acestor venituri (creșterea formidabilă a ISD și a remiterilor din străinătate), guvernanții și-au arogat merite care nu le aparțineau câtuși de puțin, pretinzând că motivul creșterii încasărilor bugetare nu a fost altul decât cota unică^{xi}. În realitate, analizele momentului arătau că încasările au crescut pe seama consumului populației^{xii}, însă nimeni nu și-a pus întrebarea de unde au avut brusc românii mult mai mulți bani decât avuseseră până atunci. Fenomenul remiterilor avea să devină clar mult mai târziu, când s-a permanentizat.

Abia târziu, după ce criza a arătat cât de vulnerabilă este România, s-au găsit voci care să conteste măsura adoptată în 2005 prin ucuz prezidențial.^{xiii} În 2009, conform Eurostat^{xiv}, veniturile din taxe ale bugetului României erau de 27,9% din PIB, fiind semnificativ mai mici decât în perioada 2001-2003 (așadar, perioadă de impozitare progresivă), când ajungeau chiar și la 28,5% și doar un pic mai mari decât în 2004, când au fost de 27,7%.

Cifrele vorbesc. Ideologii mint.

3. Concluzii amare

Spuneam la început că este de neînțeles de ce o proporție așa de mare a populației, mergând până la 49% în cazul ultimelor alegeri prezidențiale^{xv}, a putut vota ani la rândul împotriva propriilor interese și, în general, împotriva intereselor oricui muncește. Privind retrospectiv, ceea ce a reprezentat cota unică pentru România poate fi rezumat astfel:

- pentru angajați: prin neglijarea *costului de oportunitate* a muncii, cota unică a aruncat povara fiscală asupra mării majorități a populației active, căreia i-a luat motivația de a mai munci în România. Aproximativ 3 milioane de români preferă la ora actuală să muncească în străinătate, mulți dintre ei în joburi precare, dar care le asigură măcar siguranța zilei de mâine. Nu știu ca pierderea de capital uman a României să fi fost calculată de cineva, dar va atârna din greu în deceniile viitoare.
- pentru antreprenori: în ceea ce privește mediul antreprenorial, impozitarea în cotă unică a afectat barbar micile afaceri românești, în general subcapitalizate, și a favorizat exclusiv capitalul migrator străin de natură speculativă. Un impozit de 16% pe profit cântărește într-un fel pentru o firmă care are cifră de afaceri 100.000 de lei (și un profit pe măsură), și altfel pentru una care are cifră de afaceri de 100 milioane de lei (și un profit pe măsură). La sfârșitul unei perioade aparent bune din istoria economică a României dezastrul de la nivelul micilor antreprenori a ieșit la suprafață odată cu impozitul forfetar: aparent o taxă benignă, acest impozit a dovedit cu prisosință că sute de mii de antreprenori nu au resursele necesare pentru a plăti statului câteva sute de euro.^{xvi} Toți aceștia au preferat mai degrabă să renunțe la activitatea antreprenorială și la istoricul acumulat până atunci (atât de necesar, de exemplu, în relația cu băncile sau la accesarea de fonduri europene) decât să

scoată din buzunar niște bani, puțini, pe care nu-i aveau.

- pentru bunăstarea populației în general: aruncând povara fiscală în spinarea angajaților mici-medii și a antreprenorilor autohtoni, cota unică inhibă consumul, ceea ce face ca majoritatea covârșitoare a afacerilor să aibă de suferit. Acest lucru duce la inhibarea creșterilor salariale inclusiv pentru cei mai favorizați dintre salariați. De altfel stagnarea salarială din ultimii 3 ani, de când economia nu a mai fost „dopată” cu credite, este o realitate, salariul mediu nominal fiind în scădere netă față de 2008.

- pentru sănătatea economică a țării: anii de cotă unică s-au remarcat printr-un paradox dubios. Cei care au profitat cel mai mult de această cotă unică, nu au fost salariații din mediul privat, ci salariații de la stat. Exact același stat a cărui birocrăție e acuzată de ideologi că nu colectează cum trebuie impozitele. Exact același stat pe care antreprenorii îl acuză că este incapabil să le gestioneze cum trebuie impozitele. Exact același stat pe care cetățeanul de rând nu îl simte niciodată ca fiind al său atunci când are o problemă. Așadar, cota unică a „premiat” cu adevărat relațiile de muncă ineficiente și clientelare. Din nou, cifrele vorbesc de la sine: în perioada 2005-2008 salariul mediu brut de la stat l-a depășit constant și din ce în ce mai mult pe cel din privat, în așa fel încât în 2008 se ajunsese la situația complet ridicolă în care salariul mediu brut din privat era cu cca. 25% mai mic decât la stat (1700 de lei vs. 2200 de lei). În toată această perioadă numărul salariaților de la stat a crescut cu nu mai puțin de 170.000 de persoane.^{xvii} Situația s-a redresat abia anul trecut, odată cu reducerile de 25% aplicate de guvernanți, dar aparatul bugetar rămâne în continuare semnificativ mai mare decât cel pe care îl avea România comunistă, care, deși nu avea calculatoare, se pare că funcționa mult mai eficient decât România oligarhică din zilele noastre. Rămâne însă un fapt: *cota unică ni se dezvăluie a fi fost acum un simplu instrument de hrănit clientela politică.*

- pentru societate: costul social al cotei unice este, momentan, indicibil, dar asta nu înseamnă că este incalculabil. Este treaba economiștilor onești să o facă și să decidă cât anume ne-a costat, ca societate, această nebunie (până acum!). Aș vrea însă să subliniez un aspect: situația *copiilor cotei unice*. Un studiu al Fundației Soros din ianuarie 2008 releva faptul că 350.000 de copii din România trăiau, în perioada aceea, fără unul dintre părinți, plecat la muncă în străinătate.^{xviii} Este o statistică neagră, dacă ținem cont de faptul că tot în acea perioadă pentru primul ministru economia țării „duduia” și președintele se lăuda cu reușitele cotei unice. Adevărul este că în România s-au creat joburi în timpul guvernului Tăriceanu, nu mai puțin de 370.000, deși mai mult de jumătate au fost în sectorul bugetar.^{xix} În plus, alte câteva sute de mii de români (numărul lor e incert) - și ăsta e marele merit al guvernării liberale - au putut să-și câștige existența pe cont propriu înființând PFA-uri sau auto-angajându-se pe microîntreprindere. Cu toate acestea, emigrația a continuat să crească. Ea a fost alimentată de cei care ar fi ocupat joburile cu calificările cele mai slabe, de joburile *entry-level*, pe care însă guvernanții, fără a ține cont de CMV / costul de oportunitate, le impozitau la fel de dur ca pe joburile remunerate cu zeci de mii de lei (care se găseau, după cum am văzut, majoritar la... stat!), făcându-le astfel neattractive dacă individul nu ar fi putut avea un sprijin din afara pieței muncii (de exemplu, părinți în provincie care să-i trimită săptămânal mâncare sau rude care să dețină o locuință în orașul de desfășurare a activității). O impozitare relaxată a salariilor mici ar fi făcut atractivă piața muncii din România pentru mult mai mulți români, constrânși, în lipsa impozitării progresive, să-și caute fericirea aiurea. Fără îndoială, fenomenul emigrării tot ar fi existat, dar nu la proporțiile catastrofale la care a avut și are loc în continuare. Ca urmare a acestui lucru putem afirma fără teama de a greși că cei 350.000 de copii fără părinți, și câți or mai fi fiind acum, sunt responsabilitatea directă a celor care în 2005 au luat decizia nefastă a implementării cotei unice.

Pentru a nu se ajunge în situația de acum România ar fi trebuit, probabil, să continue în 2005 să aplice o impozitare progresivă pe care să o relaxeze treptat pe măsură ce se constata creșterea

veniturilor generată de valul de capitaluri din perioada 2005-2008. Este inutil însă să discutăm azi ce ar fi trebuit făcut cu ani în urmă, mai ales că perioada aceea nu se va mai reîntoarce (ar trebui să mai intrăm odată în NATO și UE, ceea ce nu e cazul). Greșelile au fost făcute deja, și e prea târziu pentru a fi evitate. Rămâne realitatea zilei de azi: o Românie dezarticulată, din care o mare parte a capitalului uman a fost eliminat, în care firava clasă medie e în continuă scădere^{xx} și în care aparatul de stat e ineficient și inegal construit (spitalele, poliția și educația sunt subfinanțate, în timp ce funcționăria de birou și aparatul securistic de supraveghere se bucură în continuare de imunitate și impunitate). Orice discuție despre viitor trebuie să pornească de la datele zilei de azi, nu de la datele de ieri.

- i <http://www.romanalibera.ro/opinii/comentarii/incepe-haiducia-226993.html>
- ii Adam Smith, *Wealth of Nations*, cap. *Taxes upon the Rent on Houses*, disponibil online în diverse ediții
- iii Ludwig von Mises, *Acțiunea umană*, traducere online pe Mises.ro: <http://mises.ro/524/>
- iv Pentru o discuție comprehensivă a acestor aspecte, vezi Pierre Larroutouru, *Livre noire du liberalisme*, Editions du Rocher 2007, p. 25-68; vezi și http://www.brookings.edu/opinions/2011/0304_jobs_greenstone_looney.aspx
- v <http://www.adevarul.es/stiri/actualitate/tineretul-spaniol-somaj-germania-joburi-subcalificate>
- vi Adică, în general, firmele cu capital românesc. Acest lucru are consecințe deosebit de nefaste, deoarece duce la perpetuarea subcapitalizării afacerilor românești și la permanenta dependență de investițiile străine. În mod normal o crește cu 3-4% a impozitului pe profit pe care l-ar plăti multinaționalele nu ar reprezenta o creștere deosebită a poverii fiscale pentru acestea, dar ar putea permite o scădere semnificativă a impozitului datorat de micile afaceri cu capital românesc.
- vii Sursa: site-ul BNR [http://www.bnr.ro/Investitiile-straine-directe-\(ISD\)-in-Romania-3174.aspx](http://www.bnr.ro/Investitiile-straine-directe-(ISD)-in-Romania-3174.aspx)
- viii http://www.financiarul.com/articol_51988/remiterile-romanilor-din-strainatate-au-scazut-la-nivelul-din-2005-numai-24-mld--euro.html
- ix <http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1199807908806/Romania.pdf> Totuși, cifrele pentru 2002-2003 par mult subevaluate. Ministrul Muncii din acea perioadă, Marian Sârbu, avansa o cifră mai realistă de cca. 1 miliard de euro (aprox. 1,2 miliarde de dolari la cursul vremii) pe an: http://www.adevarul.ro/societate/Ministrul-Oficiul-Plasarea-Fortei-Strainatate_0_71395309.html.
- x Pentru a compensa pierderile generate de aplicarea cotei unice, la începutul lui 2005 a fost dublat impozitul pentru microîntreprinderi, a fost introdus impozitul pe depozite bancare (ceea ce diminuează semnificativ valoarea economiilor), a fost mărită de 10 ori taxa pe tranzacții bursiere, etc.
- xi <http://www.evz.ro/detalii/stiri/cota-unica-a-adus-bani-in-plus-la-buget-676197.html>
- xii structura încasărilor bugetare din 2005 comparativ cu 2004 aici: <http://www.evz.ro/detalii/stiri/incasarile-din-tva-si-controalele-au-compensat-pierderile-bugetare-din-cota-unica-682946.html>
- xiii <http://www.capital.ro/detalii-articole/stiri/cota-unica-a-fost-un-esec-nici-impozitul-progresiv-nu-ar-creste-incasarile-la-buget-140069.html>
- xiv http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=gov_a_tax_ag&lang=en (ar fi de preferat să utilizați Internet Explorer)
- xv 49% este o cifră simbolică. Eu consider că Traian Băsescu a câștigat ultimele alegeri fraudulos și că, în realitate, nu cunoaștem numărul corect de voturi.
- xvi Pentru evoluția radierilor și suspendărilor voluntare de firme din perioada 2009-2010, vezi arhiva de comunicate de presă a ONRC (<http://www.onrc.ro/romana/presa.php>)
- xvii http://economie.hotnews.ro/stiri-finante_banci-8485333-discrepanta-salariilor-stat-privat-atenuat-vezi-unde-taiat-statul-cei-mai-multi-angajati-cum-evoluat-salariile.htm
- xviii http://revistapresei.hotnews.ro/stiri-subiectele_zilei-2258067-evenimetul-zilei-copilarie-fara-parinti.htm
- xix <http://www.capital.ro/detalii-articole/stiri/criza-a-spulberat-locurile-de-munca-create-dupa-2005-132369.html>
- xx Un raport recent al INS, citat de Mediafax, ne spune că la ora actuală mai sunt numai 94.000 de români care câștigau peste 5.000 de lei brut, adică 2,2% din totalul salariaților: <http://www.mediafax.ro/social/topul-salariilor-cati-romani-castiga-peste-1-100-de-euro-brut-pe-luna-8298043> Numărul lor a scăzut cu 25.000 față de 2008.